

Kort thematisch ambtsbericht inzake het
ne bis in idem-beginsel, buitenlandse
strafvonnissen en privacy wetgeving in Irak

Augustus 2024

Colofon

Versienummer 1.0

Plaats
Opgesteld door

Den Haag
Afdeling Ambtsberichten (AB)

Inhoudsopgave

	Colofon	2
	Inhoudsopgave	3
	Inleiding	4
1	Ne bis in idem.....	5
1.1	Wet- en regelgeving in Irak	5
1.2	Toepassing van het ne bis in idem-beginsel in Irak	6
2	Buitenlandse strafvonnissen	7
2.1	Wet- en regelgeving in Irak	7
2.2	Erkenning van buitenlandse strafvonnissen in Irak in de praktijk	7
3	Privacywetgeving	9
3.1	Wet- en regelgeving in Irak	9
3.2	Verzoek om toegang, correctie en verwijdering	9
3.3	Gebruik voor andere doeleinden	10
3.4	Verstrekken gegevens aan andere autoriteiten in Irak.....	10
3.5	Handhaving recht op privacy en gegevensbescherming	11
4	Bijlagen	12
4.1	Geraadpleegde bronnen	12

Inleiding

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van de vragen en aandachtspunten in de Terms of Reference (ToR) van het ministerie van Justitie en Veiligheid. De ToR voor dit ambtsbericht is vastgesteld op 18 januari 2024. Deze ToR is tezamen met het ambtsbericht gepubliceerd op de website van de rijksoverheid.

In dit kort thematisch ambtsbericht wordt ingegaan op de toepassing van het ne bis in idem-beginsel in Irak, de erkenning van buitenlandse strafvonnis door Irak en privacywetgeving in Irak, voor zover dit van belang is voor de uitvoeringspraktijk van de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V). Dit ambtsbericht is deels een actualisering van de informatiebrief van 29 augustus 2013.¹ Dit ambtsbericht betreft een feitelijke, neutrale en objectieve weergave van de bevindingen. Het is geen beleidsstuk en geeft niet de visie van de regering of het beleid jegens een land of regio weer. Het bevat geen conclusies ten aanzien van het vreemdelingenbeleid.

Dit ambtsbericht is opgesteld aan de hand van openbare en vertrouwelijke bronnen waarbij gebruik is gemaakt van zorgvuldig geselecteerde, geanalyseerde en gecontroleerde informatie. De passages in dit ambtsbericht berusten op meerdere bronnen, tenzij anders vermeld of in het geval van algemeen onbetwiste feiten. De geraadpleegde openbare bronnen zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

Voor dit ambtsbericht is ook gebruik gemaakt van informatie die onder andere verkregen is via de diplomatieke vertegenwoordigingen van Nederland in Irak en correspondentie met deskundige bronnen. Deze bronnen zijn in het voetnotenapparaat aangemerkt als 'vertrouwelijke bron' en voorzien van een datum.

Hoofdstuk 1 behandelt de toepassing van het ne bis in idem-beginsel in Irak. Hoofdstuk 2 gaat in op de erkenning van buitenlandse strafvonnis door Irak. Het kort thematisch ambtsbericht sluit af met een hoofdstuk over privacywetgeving in Irak.

¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnis in Irak*, 29 augustus 2013.

1 Ne bis in idem

Het ne bis in idem-beginsel houdt in dat niemand opnieuw voor dezelfde feiten kan worden vervolgd of gestraft indien tegen deze persoon op rechtmatige wijze een procedure is ingesteld die tot een onherroepelijk vonnis heeft geleid.

1.1 Wet- en regelgeving in Irak

De wet- en regelgeving in Irak bevat het ne bis in idem-beginsel. De betreffende wetsartikelen gelden in heel Irak, inclusief de Koerdische Autonome Regio (KAR).² Hierin wordt geen onderscheid gemaakt naar de aard van het delict.³

Het beginsel is vastgelegd in artikel 19, lid 5, van de Iraakse Grondwet van 2005, dat luidt:

“The accused is innocent until proven guilty in a fair legal trial. The accused may not be tried for the same crime for a second time after acquittal unless new evidence is produced.”⁴

Hieruit volgt dat er uitzonderingen op het ne bis in idem-beginsel kunnen worden gemaakt in geval van nieuw bewijs.

Het ne bis in idem-beginsel is tevens vastgelegd in artikel 301 van het Iraakse Wetboek van Strafvordering (WvSV) van 1971:

“There cannot be a return to investigation and court proceedings against the accused, for whom the criminal case has been concluded, except under circumstances stipulated in law.”⁵

In artikel 303 WvSV wordt een uitzondering genoemd in geval van nieuwe feiten en omstandigheden:

“The investigation or court proceedings against an accused may be resumed after the criminal case has been closed if, after the issue of the judgment or definitive or final decision, it emerges that there was an act or consequence of the offence for which the accuse was tried, or had proceedings taken against him, which was fundamentally different from the facts as presented in the trial.”⁶

² Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

³ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnissen in Irak*, 29 augustus 2013; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

⁴ Irak, *Constitution of the Republic of Iraq*, artikel 19, lid 5, 2005; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnissen in Irak*, 29 augustus 2013; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

⁵ Irak, *Criminal Procedure Code No. 23 of 1971*, artikel 301, 1971; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnissen in Irak*, 29 augustus 2013; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

⁶ Irak, *Criminal Procedure Code No. 23 of 1971*, artikel 303, 1971; Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnissen in Irak*, 29 augustus 2013.

1.2 Toepassing van het ne bis in idem-beginsel in Irak

Volgens verschillende bronnen respecteren rechterlijke instanties in Irak, zowel in federaal Irak als in de KAR, het ne bis in idem-beginsel ook in de praktijk.⁷ Bij de toepassing van het ne bis in idem-beginsel maken de Iraakse autoriteiten volgens dezelfde bronnen geen onderscheid naar de aard van het delict of de persoon. Er zijn volgens de bronnen geen voorbeelden bekend van discriminatie op grond van etnische of religieuze achtergrond.⁸

Rechterlijke uitspraken in de KAR worden volgens een bron in federaal Irak in principe gerespecteerd, en vice versa. Volgens dezelfde bron komt het echter voor dat een persoon die zijn of haar straf in de KAR heeft uitgezeten opnieuw berecht en veroordeeld wordt in federaal Irak, ondanks diens eerdere berechting in de KAR. Het zou hierbij volgens de bron om enkele individuele gevallen gaan en in het bijzonder om terroristische misdrijven.⁹

Zie voor een beschrijving van de eerlijke rechtsgang in federaal Irak en de KAR het algemeen ambtsbericht Irak van november 2023.¹⁰

⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

⁹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024. Zie ook: Human Rights Watch, *Iraq/Kurdistan Region: Risk of double trials for ISIS ties*, 23 december 2018.

¹⁰ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Algemeen ambtsbericht Irak*, november 2023, p. 42.

2 Buitenlandse strafvonnis

2.1 Wet- en regelgeving in Irak

De wet- en regelgeving in Irak bevat de erkenning van buitenlandse strafvonnis. Dit is vastgelegd in artikel 14, lid 1, van het Iraakse Wetboek van Strafrecht (WvS).¹¹ Het WvS is van kracht in heel Irak, inclusief de KAR.¹²

Op grond van artikel 14, lid 1 WvS, kan een persoon niet vervolgd worden voor een delict gepleegd buiten Iraaks grondgebied indien een buitenlandse rechter reeds een definitieve uitspraak heeft gedaan. Dat kan zijn vrijspraak, veroordeling met volledige tenuitvoerlegging van de straf, of nietigverklaring van een eerder opgelegde straf omdat de uitspraak niet in overeenstemming met het recht van het betreffende land was gedaan.¹³ In artikel 14, lid 1 WvS, wordt geen onderscheid gemaakt naar de aard van het delict.

In artikel 14, lid 2 WvS, zijn echter een aantal uitzonderingen opgenomen op grond waarvan vervolging in Irak – voor een in het buitenland gepleegd delict – wel mogelijk is.¹⁴ Voorwaarde is dat de Iraakse Minister van Justitie toestemming geeft voor de vervolging en berechting. Vervolging is mogelijk wanneer de persoon die door een buitenlandse rechter veroordeeld is zijn of haar straf niet volledig uitgezeten heeft (zoals ook uit lid 1 volgt); of wanneer de persoon vrijgesproken is omdat de gedraging volgens de wet van dat land niet strafbaar is en het een van de volgende – in Irak strafbare – feiten betreft:

- een delict dat de binnenlandse of buitenlandse veiligheid van de Iraakse staat aantast;
- een delict gericht tegen door de staat wettelijk uitgegeven obligaties, zegels, of vervalsing van bankbiljetten;
- het vervalsen of namaken van bankbiljetten of munten die in Irak of in het buitenland in omloop zijn;
- een door een Iraakse ambtenaar (inclusief personen die diplomatieke bescherming genieten) in het buitenland begaan delict of misdrijf tijdens – of ten gevolge van – de uitoefening van de functie.¹⁵

2.2 Erkenning van buitenlandse strafvonnis in Irak in de praktijk

Volgens een bron houden de Iraakse autoriteiten bij de toepassing van het ne bis in idem-beginsel rekening met strafvonnis die aan Iraakse onderdanen in het buitenland zijn uitgesproken en reeds ten uitvoer zijn gelegd, zij het met toepassing van discretionaire bevoegdheid.¹⁶ In de praktijk zouden volgens dezelfde bron het strafbare feit, de rechtssystemen van de relevante jurisdicties en de relevante internationale overeenkomsten of verdragen per individueel geval geëvalueerd worden. In deze context zouden de autoriteiten discretionaire bevoegdheid

¹¹ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnis in Irak*, 29 augustus 2013; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

¹² European Asylum Support Office (EASO), *Country of Origin Information Report – Iraq Actors of Protection*, november 2018, p. 27; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

¹³ Irak, *Penal Code No. 111 of 1969*, artikel 14, lid 1, juli 1969.

¹⁴ Ministerie van Buitenlandse Zaken, *Ne bis in idem-beginsel en erkenning buitenlandse vonnis in Irak*, 29 augustus 2013; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

¹⁵ Irak, *Penal Code No. 111 of 1969*, artikelen 9, 12 en 14, juli 1969; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

¹⁶ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

hanteren, waarbij zij in concrete gevallen naar eigen inzicht een besluit kunnen nemen. Daarbij zouden zij rekening houden met factoren zoals de procedurele integriteit van de buitenlandse jurisdictie, de geldigheid van het buitenlandse vonnis en de consistentie ervan met de Iraakse rechtsbeginselen.¹⁷ Het is onduidelijk wat in de praktijk de reikwijdte is van deze discretionaire bevoegdheid.

¹⁷ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

3 Privacywetgeving

3.1 Wet- en regelgeving in Irak

Irak is partij bij het Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten (IVBPR). Artikel 17 IVBPR bepaalt:

- “1. Niemand mag worden onderworpen aan willekeurige of onwettige inmenging in zijn privé leven, zijn gezinsleven, zijn huis en zijn briefwisseling, noch aan onwettige aantasting van zijn eer en goede naam.
2. Een ieder heeft recht op bescherming door de wet tegen zodanige inmenging of aantasting.”

In Irak, inclusief de KAR, is sprake van beperkte wetgeving ten aanzien van privacy en de bescherming van persoonsgegevens. Er bestaat geen algemene, overkoepelende privacy- of gegevensbeschermingswet.¹⁸

Het recht op privacy is verankerd in de Iraakse Grondwet. Artikel 17, lid 1 bepaalt dat ieder individu recht heeft op privacy, in zoverre die niet in strijd is met de rechten van anderen en de openbare zeden.¹⁹ Artikel 40 bepaalt dat communicatie en correspondentie (per post, elektronisch of telefonisch) niet gemonitord, afgetapt of openbaar gemaakt mag worden, behalve om wettelijke en veiligheidsredenen en bij rechterlijke beslissing.²⁰

Er is een aantal andere wetten die het recht op privacy en bescherming van persoonsgegevens raken. Daarbij gaat het onder meer om de Iraakse Wet op de Nationale Identiteitskaart van 2016. Deze wet dient onder meer om de registratie van persoonsgegevens in de burgerlijke stand te reguleren.²¹ Deze persoonsgegevens zijn vastgelegd in een officiële overheidsdatabase die beheerd wordt door het Iraakse Ministerie van Binnenlandse Zaken.²² Daarnaast zijn er sectorspecifieke wetten, zoals arbeidswetten en bankwetten, die ingaan op gegevensbescherming.²³

3.2 Verzoek om toegang, correctie en verwijdering

Bij gebrek aan overkoepelende privacy- of gegevensbeschermingswetgeving die voorziet in specifieke bepalingen gericht op de rechten van betrokkenen, is bij bronnen niets bekend over vaststaande procedures omtrent toegang, correctie of verwijdering van door buitenlandse autoriteiten doorgegeven persoonsgegevens.²⁴

Dergelijke rechten en bepalingen over beschikbare rechtsmiddelen zijn voor zover bij bronnen bekend enkel opgenomen in de eerdergenoemde Wet op de Nationale Identiteitskaart (zie 3.1), betreffende de in de burgerlijke stand bijgehouden

¹⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024; UNCTAD (website), *Data Protection and Privacy Legislation Worldwide*, geraadpleegd op 12 juli 2024.

¹⁹ Irak, *Constitution of the Republic of Iraq*, artikel 17, lid 1, 2005; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

²⁰ Irak, *Constitution of the Republic of Iraq*, artikel 40, 2005; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

²¹ Irak, *National Card Law No. 3 of 2016*, artikel 2, 2016.

²² Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

²³ UNDP, *Digital Landscape Assessment – Republic of Iraq*, 2023, p. 72.

²⁴ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

persoonsgegevens van een persoon en diens gezin.²⁵ Daarbij zijn de daadwerkelijke mogelijkheden voor een betrokkene om toegang te krijgen tot, en te verzoeken om correctie of verwijdering van persoonsgegevens volgens een bron in de praktijk afhankelijk van de juridische interpretaties en de welwillendheid van de betreffende autoriteiten. Op vergelijkbare wijze is volgens de bron ook de effectiviteit van rechtsmiddelen die beschikbaar zijn voor betrokkenen, ter bescherming van hun privacy en persoonsgegevens, beperkt door het ontbreken van specifieke wettelijke bepalingen.²⁶

Volgens een andere bron beschouwen de Iraakse autoriteiten bij gebrek aan wettelijke regulering de informatie die zij van buitenlandse autoriteiten ontvangen over een Iraaks onderdaan – waaronder het strafregister van de betrokkene – als vertrouwelijke informatie, die alleen voor de autoriteiten bestemd is. De betrokkene heeft volgens de bron geen recht op inzage in de informatie, noch op het verkrijgen van een afschrift daarvan, en heeft niet het recht te verzoeken om correctie of verwijdering.²⁷

3.3 Gebruik voor andere doeleinden

Volgens verschillende bronnen bestaat er geen duidelijk rechtskader voor de ontvangende Iraakse autoriteiten om ontvangen strafrechtelijke gegevens met als doel het realiseren van uitzetting, tevens te gebruiken voor andere doeleinden, zoals strafrechtelijke procedures.²⁸

Volgens een bron gebruiken de Iraakse autoriteiten ontvangen informatie over een Iraaks onderdaan, waaronder strafrechtelijke gegevens, in de praktijk echter voor elk doel dat zij noodzakelijk achten, met als belangrijkste doel de veiligheid.²⁹ Een andere bron noemt de kans dat belastende gegevens door de ontvangende autoriteiten gebruikt worden voor andere doeleinden dan waarvoor deze zijn verstrekt in zowel federaal Irak als in de KAR heel groot.³⁰

3.4 Verstrekken gegevens aan andere autoriteiten in Irak

Volgens verschillende bronnen bestaat er geen wet- en/of regelgeving in Irak waaruit volgt dat de ontvangende Iraakse autoriteiten ontvangen strafrechtelijke gegevens aan andere autoriteiten in Irak moeten verstrekken, of op grond waarvan andere autoriteiten in Irak bevoegd zijn om deze strafrechtelijke gegevens in te zien dan wel op te vragen.³¹ Volgens een bron kunnen interpretaties van ontvangende autoriteiten ten aanzien van bevoegdheden om strafrechtelijke gegevens te verwerken, te delen of op te vragen worden beïnvloed door overkoepelende belangen, zoals het handhaven van de openbare orde en het waarborgen van de nationale veiligheid.³² Een andere bron verwijst eveneens naar het belang van de nationale veiligheid en stelt dat, bij gebrek aan wettelijke regulering, het bij de

²⁵ Irak, *National Card Law No. 3 of 2016*, 2016; vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

²⁶ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

²⁷ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

²⁸ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

²⁹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

³⁰ Vertrouwelijke bron, 10 augustus 2024.

³¹ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

³² Vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

ontvangende Iraakse autoriteiten de gewoonte is deze strafrechtelijke gegevens zonder beperkingen of voorwaarden te delen met andere Iraakse autoriteiten.³³

3.5 Handhaving recht op privacy en gegevensbescherming

Er bestaat in Irak geen onafhankelijke gegevensbeschermingsautoriteit.³⁴

De Iraakse wetgeving in het kader van privacy en bescherming van persoonsgegevens is, zoals in 3.1 beschreven, grotendeels beperkt tot algemene bepalingen in de grondwet. Als gevolg van het ontbreken van een specifiek wettelijk kader, is de manier waarop de autoriteiten met privacy- en gegevensbescherming omgaan volgens een bron inherent variabel, en grotendeels afhankelijk van brede juridische interpretaties en de discretionaire bevoegdheid van overheidsdiensten. Daarbij is volgens de bron sprake van beperkte transparantie over hoe privacy- en gegevensbescherming worden geregeld. De geraadpleegde bronnen noemden geen voorbeelden waaruit blijkt dat de autoriteiten zich houden aan of afwijken van de grondwettelijke privacybescherming.³⁵

³³ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024.

³⁴ Vertrouwelijke bron, 29 januari 2024; vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

³⁵ Vertrouwelijke bron, 5 februari 2024.

4 Bijlagen

4.1 Geraadpleegde bronnen

European Asylum Support Office (EASO):

- *Country of Origin Information Report – Iraq Actors of Protection*, november 2018.

Human Rights Watch:

- *Iraq/Kurdistan Region: Risk of double trials for ISIS ties*, 23 december 2018.

Iraakse wet- en regelgeving:

- Grondwet van de Republiek Irak van 2005. De officiële Arabische tekst is beschikbaar via parliament.iq (مجلس النواب العراقي – الدستور العراقي)
Een mogelijk verouderde Engelse vertaling is beschikbaar via <https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2005/en/36563>
- Wetboek van Strafrecht Nr. 111 van 1969. Een mogelijk verouderde Engelse vertaling is beschikbaar via <https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/1969/en/103522>
- Wetboek van Strafvordering Nr. 23 van 1971. Een mogelijk verouderde Engelse vertaling is beschikbaar via https://sherloc.unodc.org/cld/uploads/res/document/irq/1971/criminal_procedure_code_23_of_1971.html/Iraq_Criminal_Procedure_Code.pdf
- Wet op de Nationale Identiteitskaart van 2016. Een mogelijk verouderde Engelse vertaling is beschikbaar via <https://www.refworld.org/legal/legislation/natlegbod/2016/en/124167>

Verenigde Naties:

- *Internationaal Verdrag inzake Burgerrechten en Politieke Rechten*, New York, 16 december 1966.
- UNCTAD (website), *Data Protection and Privacy Legislation Worldwide*, geraadpleegd op 12 juli 2024. <https://unctad.org/page/data-protection-and-privacy-legislation-worldwide>.
- UNDP, *Digital Landscape Assessment – Republic of Iraq*, 2023.